

**SECTION 4. PUBLIC ADMINISTRATION
IN NATIONAL SECURITY AND PROTECTION
OF PUBLIC ORDER**

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-487-0-9>

**PROPOSALS FOR RESTORATION OF CRITICAL
INFRASTRUCTURE BASED ON THE EXPERIENCE OF STATE
CONSTRUCTION PEOPLE'S MOVEMENT OF UKRAINE**

**ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ КРИТИЧНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО
БУДІВНИЦТВА НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ**

Vorona P. V.

*military serviceman of the Ukrainian
Armed Forces,
doctor of science in public administration,
professor of the department of public
service and management of educational
institutions, State institution «Luhansk
National University named after Taras
Shevchenko»
Poltava, Ukraine*

Ворона П. В.

*військовослужбовець ЗСУ,
доктор наук з державного
управління, професор кафедри
публічної служби й управління
навчальними закладами
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна*

Lenets V. H.

*private entrepreneur graduate student of
the Department of Public Administration
and Land Management
Classical Private University
Poltava, Ukraine*

Ленець В. Г.

*приватний підприємець,
аспірант кафедри публічного
управління та землеустрою
Класичний приватний університет
м. Полтава, Україна*

Відновлення критичної інфраструктури в Україні по закінченню російсько-української війни постане і вже постає як найважливіше питання розвитку Української держави у повоєнний час, що має консолідувати все суспільства заради створення передумов для економічного та культурного прориву. І тут нам варто використовувати не лише

зарубіжний досвід відбудови а й вітчизняні напрацювання. Такі пропозиції щодо формування максимально спроможної економічної та політичної систем лунали постійно від опозиційних проукраїнських політичних партій на початках нашої незалежності в умовах політичного панування пострадянської та посткомуністичної номенклатури. І завжди у цих дискусіях було головне питання – як здолати бідність та які реформи необхідно провести в країні. З цього приводу маємо згадати один важливий документ Народного Руху України, про 35-річчя якого з дня заснування ми нині згадуємо [1, с. 5–7].

15 грудня 1996 року Народний Рух України (НРУ) провів Першу Всеукраїнську конференцію на якій було прийнято «Програму боротьби з бідністю в Україні» (Програма). І хоча НРУ на той час не мав політичного впливу як владна партія, а мав позицію як опозиційна національно-демократична сила – все ж Програма стала засадничим документом його економічної політики. НРУ продемонстрував своє бачення побудови такої економічної моделі країни, що б вона могла вирватись з постійного колапсу економічних криз, які постійно знижували рівень життя українських громадян. У розробці Програми як автори та консультанти взяли участь ряд відомих в Україні учених-економістів : д. е. н., проф. В. Черняк, д. т. н. В. Білецький, д. ф.- м. н., проф. І. Юхновський, д. е. н., проф. В. Лановий та інші науковці й практики НРУ, пов'язані з реальним сектором економіки на чолі з В. Чорновілом. І варто зазначити, що на 5-ому році незалежності країни то була перша серйозна економічна програма запропонована державі політичної силою для подолання суспільних негараздів. У повосенний час для України подолання суспільний негараздів те ж матиме пріоритетне значення. Згодом українські уряди приймали подібні програми, пов'язані з подоланням бідності, але був втрачений час і ресурси, що призвело до ще більш тяжких соціально-економічних наслідків для української держави.

У преамбулі Програми «Боротьби з бідністю в Україні» було чітко зазначено, що «причиною занепаду економіки та катастрофічного зuboжіння людей є не економічні реформи, а їхня імітація» [2, с. 3]. Якби реформи почались із справжньої приватизації, інституційних та структурних змін, як пропонувалося програмними документами НРУ, а не з «лібералізації» цін в умовах монополізму, відсутності конкурентного ринкового середовища та ринкових механізмів відтворення, то в Україні було б економічне зростання, був би реально створених чисельний середній клас, а рівень життя населення країни був значно вищий за всі попередні роки. Відомо, що навіть до україно-російської

війни 2022 року Україна так і не досягла того рівня розвитку та величини ВВП, який мала до 1991 року. Очевидно, що лише економічне підґрунтя може стати надійною основою зростання добробуту в країні. Зубожіння людей і погіршення екологічної ситуації в країні, як було відображено у програмі НРУ «Боротьби з бідністю в Україні» призвели до зростання захворюваності населення, скорочення тривалості життя, депопуляції [1, с. 4]. Для того, щоб успішно боротися з повною бідністю, потрібно впливати не на її симптоми, а на її причини. Згідно зі світовим досвідом, існує два основних шляхи такої протидії:

- 1) через економічне зростання та активізацію ринку праці;
- 2) через розширення соціальних програм.

Інколи ці шляхи розглядають як альтернативні, для чого немає належних підстав. Успіх може забезпечити лише їхнє поєднання. Крім цих загальних, в Україні є специфічні причини, що зумовлюють зростання бідності, тому потрібно шукати і специфічні шляхи боротьби з нею.

Програма містила розділи, які не втрачають актуальності і нині: Зміни у соціальному забезпеченні; Розв'язання проблеми безробіття; Розв'язання проблеми бідності через зростання заробітної плати.

Та все ж стимулювання державою економічного зростання має стати основою зростання добробуту (у цьому розділі передбачалося: реформа податкової системи; назрілі зміни в кредитній політиці; створення сприятливого інвестиційного клімату, тощо [2, с. 5–19].

І на сьогодні, досить слушною є пропозиція, висловлена у Програмі щодо економічного зростання, де необхідно зміщення аспектів у напрямі заходів стимулювання виробництва; здійснити поворот у бік інституційної та структурної політики, поєднавши сучасний монетаризм, справжній лібералізм та інституціоналізм... Лікування економіки України може бути успішним тільки на основі комбінованої комплексної терапії з елементами хірургії структурних зрушень. Акцентувалось на потребі ефективної приватизації як виробничих підприємств так і землі, що мало б привезти до появи справжнього власника-виробника, який би забезпечив «виробництво великої кількості харчової продукції, доступної всьому населенню України» [2, с. 14].

У систему соціального страхування важливо включити страхування від безробіття. Державна служба зайнятості повинна зосереджуватися не лише на виплаті допомоги, а перш за все на здійсненні програм перепідготовки кадрів та *створенні нових робочих місць*. Для цього необхідно проводити таку державну політику:

- «не субсидіювати неефективні робочі місця і неприбуткові підприємства;
- здійснювати політику економічного зростання та відновлення попиту на робочу силу;
- створити сприятливі умови для розвитку підприємництва (податкові, кредитні тощо). При цьому варто дбати про оптимальне поєднання у перспективі малого, середнього і крупного бізнесу. Загальносвітовою тенденцією є підвищення ефективності середнього класу;
- сприяти формуванню сімейної економіки і фермерських господарств;
- створювати верстви сезонних працівників;
- формувати фронт громадських робіт, передовсім будівництва загальнодержавних і муніципальних шляхів, озеленення міст, збирання вторинної сировини тощо [2, с. 15].

Виходячи з напрямів Програми та особливо аналізуючи шляхи подолання бідності, подолання безробіття та створення нової економіки та повернення попиту на робочу силу приходимо до висновку, що напрями відповідної державної політики у своїй більшості вже реалізуються але з певними уточненнями [3].

Непрозора приватизація майна породила новий клас «скоробатків», які згодом за патронату вищої влади створили **фінансово-промислові групи** (ФПГ), які врешті і стали основою українського олігархату – як основи політичної корупції, яка нині проявляється у діяльності політичних партій парламенту.

Програма боротьби з бідністю НРУ зазначила, що без інвестицій не почнеться економічне зростання. Йшлося як про внутрішні, так і про зовнішні інвестиції. А створення сприятливого інвестиційного клімату пов'язане платіжної кризи, створенням фондового ринку, забезпеченням сприятливих макроекономічних умов, стабільності та безпеки підприємництва. У Програмі наголошувалося на необхідності надання державної підтримки «створенню ринкової інфраструктури (яка до цього створюється самотужки, а потім нищиться державою), а саме: комерційних банків, у тому числі спеціалізованих (інвестиційних, інноваційних, земельних, споживчого кредиту, іпотечних тощо); інвестиційних фондів та інвестиційних компаній, страхових компаній; довірчих товариств; недержавних пенсійних фондів тощо. Держава, на думку НРУ, має чітко контролювати ці структури, щоб населення їм довіряло.

Вже тоді, у використанні міжнародних кредитів державою, рухівці вбачали певну корупційну складову, тому Програма передбачала «суцільну перевірку всіх кредитів, які видавались для здійснення загальнодержавних програм. Оскільки вони значною мірою використані не за призначенням, вилучити незаконно отримані коштом цих кредитів прибутки до державного бюджету, а винних притягнути до відповідальності» [2, с. 20].

Компаративний аналіз діяльності НРУ, посткомпартійної еліти, що прийшла до влади разом з Л. Кравчуком та Л. Кучмою свідчить про світоглядні протиріччя у їхніх діях та неспроможність останніх у 90-х рр. XX ст. проводити серйозні інституційні та структурні зміни в економічному, культурному та політичному житті України. Державне управління діяло на ще радянських уявленнях про державу та економічні системи; фаховий рівень високопосадовців теж бажав ліпшого – ці та інші причини стали гальмом у розвитку молодого Української держави. Це також має стати уроком для повоєнної відбудови, де фаховість державних посадовців, їх морально-патріотичні якості мають бути в основі їхніх призначень на управлінські посади. Детальніша проробка та реалізація Програми НРУ дало б у свій час серйозний поштовх суспільному розвитку України. Але посткомпартійна номенклатура не сприяла прогресу країни. В кінцівці згаданої Програми було зазначено наступне – «Не може бути ринкової економіки. Якщо люди бідні».

Література:

1. Ворона П. В. Програма боротьби з бідністю в Україні, як програмний документ Народного руху у 1996 році. *Економіка і держава. Серія : Державне управління*. 2018. № 7. С. 4–7.
2. Програма боротьби з бідністю. Ухвалено Всеукраїнською конференцією Народного Руху України, 15 грудня 1996 року. Редакційно-видавничий відділ Руху, Київ, 1997, 22 с.
3. Саєнко Ю. Україна: проблема бідності. *Універсум*. 2002. № 11–12 (109–110). Режим доступу: <http://universum.lviv.ua/magazines/universum/2002/5.html>